

UDENRIGSMINISTERIET
Danida

UDMØNTNINGSNOTE FOR “FÆLLES OM VERDEN”
SOCIALE SEKTORER OG SOCIALE SIKKERHEDSNET

Udenrigsministeriet

August 2022

Denne note er én af 12 noter udarbejdet af udenrigsministeriet for at sikre udmøntningen af “Fælles om Verden”:

1. Bekæmpelse af fattigdom og ulighed
2. Energiomstilling og emissionsreduktioner i udviklingslandene
3. Klimatilpasning, natur og miljø
4. Migration og retfærdigt og humant asylsystem (ROHA)
5. Fredsopbygning og stabilisering
6. Jobskabelse og bæredygtig vækst
7. Menneskerettigheder og demokrati
8. Dansk støtte til civilsamfundet
9. Danmark som humanitær aktør
- 10. Sociale sektorer og sociale sikkerhedsnet**
11. Humanitarian, Development, Peace nexus (HDP)
12. Landbrug og fødevarer-systemer – den grønne omstilling og fødevarer-forsynings-sikkerhed

Udmøntningsnote for “Fælles om Verden”

Sociale sektorer og sociale sikkerhedsnet

1. Formål med noten

Denne note skal give konkret retning til at sikre udmøntningen af Danmarks udviklingspolitiske strategi “Fælles om Verden”, regeringens udviklingspolitiske prioriteter 2021-2025 og fireårs planerne. De to overordnede formål med noten er:

- **At skabe sammenhæng** mellem “Strategi, politik, plan og budget” som fælles referenceramme for udmøntningen af “Fælles om Verden” og dens målsætninger.
- **At sætte rammerne** for prioritering, tilvalg og fravalg gennem *Doing Development Differently*-principperne om en holistisk og adaptiv tilgang.

Målgruppen er først og fremmest ansatte i Udenrigsministeriet med ansvar for udmøntning af ovennævnte. Derudover kan den informere eksterne samarbejdspartnere. Noten offentliggøres på [Aid Management Guidelines](#) som et internt guidance-dokument.

Noten skal sørge for sammenhæng mellem den udviklingspolitiske strategi “Fælles om Verden” og programmer og projekter. Den opridser målsætninger, hovedbevillinger og samarbejdspartnere, giver en tematisk og geografisk afgrænsning af de dansk støttede indsatser og beskriver og analyserer den danske tilgang. Der lægges vægt på resultater og opfyldelse af de vedtagne målsætninger, men også på læring og tilpasning undervejs. Noten indikerer en overordnet retning, som er yderligere konkretiseret i andre værktøjer, såsom kontekstanalyser og guidance-noter om tværgående emner som køn og grønning.

Helt konkret skal noten bruges som referencedokument ved udarbejdelse i programmeringen (herunder i programkomitemøder og UPR) og i monitoreringen (fx *appraisals* og *reviews*), i dialogen med partnere og i arbejdet med internationale normer og standarder.

Noten vil som udgangspunkt være gældende lige så længe som udviklingsstrategien, men vil blive opdateret efter behov, efterhånden som ny viden og nye prioriteter opstår. De politiske prioriteter i finansloven vil til enhver tid stå over denne note.

2. Strategisk ophæng og definitioner

Sociale sektorer og sociale sikkerhedsnet spiller en vigtig rolle for bekæmpelse af fattigdom og ulighed, såvel som for forebyggelse af konflikt og fordrivelse ved at skabe håb og muligheder for det enkelte menneske. Sociale sektorer omfatter bl.a. sundhed og uddannelse, som begge udgør centrale løftestænger for at bekæmpe fattigdom og ulighed. Både sundhed og uddannelse handler om menneskers adgang til ressourcer i bredere forstand, og er en forudsætning for, at de kan udøve deres menneskerettigheder, deltage politisk og bidrage til økonomisk vækst. Danmark vil gøre en særlig indsats for at sikre ligestilling og arbejde for kvinder og piger, marginaliserede grupper, børn og unges lige adgang til sundhed og uddannelse. Netop disse grupper afskæres ofte fra adgang til de sociale sektorer. Adgang til seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder er en særlig udfordring, som Danmark prioriterer højt. Danmark vil

også bidrage til etablering af sociale sikkerhedsnet, der kan være afgørende for de mennesker, som er mest udsatte og længst fra at få deres behov og rettigheder opfyldt. De kan eksempelvis være sårbare på grund af strukturelle uligheder i samfundet eller i forbindelse med kriser, såsom oversvømmelse, tørke og andre konsekvenser relateret til klimaforandringer.

Målsætninger i “Fælles om Verden”

- Sikre adgang til sundhedsydelser og kvalitetsuddannelse i skrøbelige lande og nærømråder, ikke mindst med fokus på marginaliserede grupper, kvinders, børns og unges muligheder.
- Holde hånden under de svageste og mest sårbare mennesker inklusive flygtninge og fordrevne bl.a. gennem støtte til etablering af sociale sikkerhedsnet.
- Arbejde for større fødevarerikkerhed og adgang til vand, som i stigende grad er udfordret i verdens skrøbelige lande og regioner.

Målsætningerne i “Fælles om Verden” søger at bidrage til FN’s Verdensmål. Denne note adresserer særligt følgende: Verdensmål 1 – Afskaf fattigdom; Verdensmål 3 - Sundhed og trivsel; Verdensmål 4 – Kvalitetsuddannelse; Verdensmål 5 – Ligestilling mellem kønnene; Verdensmål 10 – Mindre ulighed; og Verdensmål 17 - Partnerskaber.

Danmark vil prioritere følgende sektorer og tematiske indsatser i udviklings samarbejdet og humanitære kriser, samt i skrøbelige lande og nærømråder.

Adgang til sundhed er en rettighed, som handler om menneskers fysiske, psykiske og sociale velbefindende. Det forudsætter tilgængelige og fordomsfrie (fx ift. LGBT+) sundhedsydelser, der er til at betale, mindsker ulighed og fremmer andre rettigheder. I skrøbelige og fattige lande har Covid-19-pandemien lagt yderligere pres på i forvejen svage sundhedssystemer. Det har forværret livsmulighederne for millioner af mennesker, især fra sårbare og marginaliserede grupper, der har fået ringere adgang til basale sundhedsydelser, vand, hygiejne og sanitet.

Seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder (SRSR) handler om retten til at bestemme over egen krop. Centralt står bl.a. adgang til seksualundervisning, moderne former for prævention og adgang til sikker abort. SRSR handler ikke kun om piger og kvinder. Mænd og drenge har også sådanne rettigheder og spiller en vigtig rolle i at sikre SRSR-adgang for alle. Fx bør man sørge for mænd, drenge og LGBT+-personers deltagelse i seksualundervisning og adgang til prævention.

Adgang til uddannelse og særligt retten til kvalitetsuddannelse er både et mål i sig selv og et middel til at skabe et rigere og mindre ulige samfund. Uddannelse giver mennesker bedre mulighed for at deltage meningsfuldt i politik og bidrage til samfundsudviklingen fx ved at starte egen virksomhed. Uddannelse indgår i “Fælles om Verden”, som et fundament for rettigheder, ligestilling og fattigdomsbekæmpelse i skrøbelige lande og nærømråder. Uddannelse er desuden centralt for at opnå Danmarks målsætninger, hvad angår menneskerettigheder, demokrati, og SRSR-dagsordenen. Denne note omhandler primær og sekundær uddannelse – ikke tertiær.

Sociale sikkerhedsnet er ordninger, der styrker modstandskraft og hjælper mennesker med at håndtere modgang. Det kan være sikring af minimale økonomiske ressourcer (fx kontanthjælp), ernæringsindsatser og fødevarerhjælp (udleveret i naturalier), sociale pensioner, jobskabelsesordninger etc. Princippet om ikke at lade nogen i stikken (*Leaving no-one behind*, LNOB) er et centralt omdrejningspunkt for sociale sikkerhedsnet.

3. Afgrænsning, modaliteter og tilgang til området

Sundhed

Med udgangspunkt i Verdensmål 3 vil Danmarks globale sundhedsprofil fastholde fokus på universel adgang til sundhedsydelser (*Universal Health Coverage*) og langsigtede forebyggelsesindsatser, der bidrager til et sundt liv, støtter opbygning af sundhedssystemer og forebygger sundhedskriser. Danmark ser sundhedssystemer og det primære sundhedsvæsen som en forudsætning for at opnå resultater på resten af sundhedsområdet. Danmarks sundhedsindsatser vil fortsat fokusere særligt på seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, som behandles særskilt i et senere afsnit.

COVID-19-pandemien er den største globale sundhedskrise i nyere tid. Krisen har understreget, at beskyttelse af den enkeltes sundhed er et globalt anliggende, som kræver styrket globalt samarbejde og et forstærket fokus på One Health-tilgangen (sammentænkning af human sundhed, veterinær sundhed og miljø). Øget og lige adgang til COVID-19-vacciner via COVAX vil fortsat være en prioritet i henhold til den globale vaccinedagsorden. Håndtering af de sekundære effekter af pandemien vil tilsvarende være et dansk fokusområde i udmøntningen af de bilaterale og multilaterale bevillinger og i relevante fora.

Danmark vil ligeledes indgå i arbejdet for at styrke sundhedssikkerhed og pandemiberedskab, lokalt, nationalt og globalt sammen med ligesindede og multilaterale partnere med henblik på at forebygge og håndtere udbrud af smitsomme sygdomme og andre sundhedskriser, bl.a. gennem en One Health tilgang. Danmark vil endvidere løbende se på muligheder for at bistå med sundhedsindsatser i krisesituationer.

Danmarks støtte til global sundhed vil primært gå via multilaterale og internationale organisationer, som har specialiseret faglig ekspertise og stor geografisk rækkevidde, såsom Verdenssundhedsorganisationen WHO, UNAIDS, Den Globale Fond til bekæmpelse af AIDS, Tuberkulose og Malaria, den Globale Vaccinealliance, GAVI, UNFPA, WFP samt UNICEF og Verdensbanken. Disse organisationers indsatser afspejler danske prioriteter på sundhedsområdet. Danmark vil støtte civilsamfundsorganisationer såsom Caritas, Røde Kors etc. i deres arbejde med sundhedsindsatser.

Derudover vil der blive givet mindre strategiske bidrag til organisationer, som arbejder på særligt vigtige områder, såsom udvikling af vacciner.

Danmark vil bidrage med politikudvikling og søge strategisk indflydelse for at forfølge danske prioriteter via engagement i styringsorganer for vores multilaterale partnerorganisationer og humanitære

organisationer, såsom bestyrelser, vennegrupper ('Group of Friends' om fælles interessefelt) og multilaterale forsamlinger samt i regi af myndighedssamarbejder. Udmøntningsnoter, organisationsstrategier, rammeinstruktioner og de strategiske partnerskabsaftaler danner udgangspunkt for arbejdet.

Danmarks helhedsorienterede tilgang skal også gælde i skrøbelige kontekster. Indsatserne bør være bæredygtige, skalérbare og systemiske. I videst muligt omfang gennemføres de i samarbejde med nationale sundhedsmyndigheder og lokale samarbejdspartnere uden opbygning af parallelle strukturer.

Danmark vil bidrage til sundhedssikkerhed i EU-regi og på globalt plan gennem et styrket, reformeret og mere effektivt WHO, og fremme implementering og efterlevelse af det internationale sundhedsregulativ (IHR) samt etablering af en global pandemitraktat. Vores finansielle støtte til WHO vil derudover have særligt fokus på forebyggelse og håndtering af ikke-smitsomme sygdomme (NCD).

Udenrigsministeriet vil sammen med Sundhedsministeriet, Ministeriet for Landbrug, Fødevarer og Fiskeri og øvrige relevante ministerier arbejde for at forebygge antibiotikaresistens (AMR) bl.a. med en One Health-tilgang og via multilateralt samarbejde, myndighedssamarbejde og ICARS.

Klimaforandringer, det vedvarende pres på naturen og befolkningstilvækst spiller en væsentlig rolle for sundhed, vandforsyning og fødevarerproduktion. Ringere adgang til vand, sanitet og hygiejne øger risikoen for sygdom og er et problem for adgang til basale sundhedsydelser af høj kvalitet, hvilket kan forværrer eksisterende sundhedsudfordringer og uligheder. Dette er særligt tilfældet i byer, hvor sundhedstilstanden er truet af vandforurening, spildevand, ringe luftkvalitet og fødevarerforsyning. Danmark vil prioritere adgang til rent vand, sanitet og hygiejningsindsatser (WASH), særligt i områder med høj befolkningstilvækst og med store klima- og humanitære udfordringer. Det overordnede resultat af WASH-projekter vil ofte være forbedret sundhed og adgang til de sociale sektorer. For at sikre bæredygtige, klimarobuste løsninger, skal klimahensyn indlemmes i sundhedssystemer og sanitetsinstallationer og tænkes bredere ind i WASH-indsatser. Dette dækkes yderligere i noten om klimatilpasning, natur og miljø.

Danmark vil have enkelte bilaterale sundhedsprogrammer i Kenya og Tanzania. Programmet i Tanzania er under udfasning, men vil i de næste to år stadig bidrage væsentligt til opbygningen af et mere modstandsdygtigt sundhedsvæsen og styrkelse af primær sundhed, især mødre- og børnesundhed. Erfaringer og læring fra de bilaterale programmer indgår i Danmarks engagement i multilaterale fora og i andre relevante sammenhænge. Der vil ikke blive tilføjet flere bilaterale sundhedsprogrammer, men Danmark vil støtte civilsamfundsorganisationer som fx Caritas, Røde Kors m.fl. i deres arbejde med sundhedsindsatser.

Danmark vil fortsat prioritere udvalgte HIV/AIDS-indsatser. Trods store fremskridt er udviklingslandene stadig udfordret af HIV/AIDS. Danmark vil bl.a. fortsætte sine bidrag til den Globale Fond til bekæmpelse af AIDS, Tuberkulose og Malaria og til UNAIDS. Danmark vil derudover prioritere forebyggelse og adgang for HIV-smittede og AIDS-syge i SRSR-indsatser gennem bidrag til partnerorganisationer, som arbejder med fremme af SRSR. Målet er at nå de mest marginaliserede målgrupper ud fra LNOB-princippet.

For Danmark vil mental sundhed og psykosociale indsatser være et tværgående indsatsområde i humanitære indsatser og på uddannelsesområdet. Danmark vil sammen med strategiske partnere både i civilsamfundet og FN- og multilaterale organisationer (UNICEF, UNFPA, ECW og UNHCR) arbejde for at fremme denne dagsorden politisk og gennem konkret støtte. Der vil blive lagt særligt vægt på, at sundhedsydelse, herunder psykosocial støtte, skal indgå i et holistisk beredskab og respons mod seksuel og kønsbaseret vold i humanitære kriser, og bør være tilgængelige fra de tidligste faser af en humanitær kriserespons. Det er der ligeledes fokus på under det danske formandskab for Call to Action on Protection Against Gender-Based Violence in Emergencies 2021-22.

Andre partnerskaber – herunder private fonde og civilsamfund. Nye partnerskaber med private virksomheder og fonde, fx Novo Nordisk Fonden, og med globale programmer på sundhedsområdet vil blive prioriteret for at drage nytte af deres kompetencer og viden på de felter, Danmark ønsker at fremme. Desuden kan de bidrage med finansiering til områder, som har særlig synergi med danske indsatser. Fx har Novo Nordisk Fonden indledt et engagement i sundhedssektoren i Kenya, som koordineres tæt med det danske sundhedsengagement i landet.

Partnerskaber med civilsamfundet prioriteres fortsat, fordi civilsamfundet i mange tilfælde har adgang til lokalsamfund og viden om lokale forhold. Samtidig kan de sikre kontinuitet i sundhedsindsatser, hvor staten ikke formår at dække behovet. Herudover vil vi fortsat indgå i myndighedssamarbejde med henblik på at forbedre rammevilkår og kapacitetsudvikle på sundhedsområdet.

For at styrke Danmarks indflydelse vil Udenrigsministeriet desuden fortsætte samarbejdet med Sundhedsministeriet og tilhørende myndigheder om danske sundhedspolitiske prioriteter, myndighedssamarbejder, WHO etc.

I det normative spor vil Danmark prioritere indsatsen i WHO, som spiller en vigtig rolle på den globale sundhedsdagsorden. Danmark vil arbejde for WHO's fortsatte ledende rolle i den globale sundhedsarkitektur, herunder for at fremme organisationens seks kerneområder og opnå *the triple billion target*.¹ Denne note vil endvidere kunne understøtte den danske positionering i bestyrelsesarbejdet i samarbejde med Sundhedsministeriet.

Synergi på tværs af det humanitære, udviklings- og fredsindsatser. Sundhed er et tværgående tema i humanitære, udviklings- og fredsindsatser (HDP-neksus). Fremme af sundhed indgår ofte under alle tre typer af indsatser i de mest skrøbelige kontekster. Det skaber behov for sammenhæng og koordination for at sikre bæredygtige sundhedsindsatser. Fx ydes støtte til de samme sundhedscentre i det nordøstlige Syrien med finansiering fra både humanitære, udviklings- og fredsindsatser. Det kræver en stærk koordination. Et andet eksempel er kontantbaseret hjælp i Sahel. Her udbetales penge til de mest klimasårbare gennem sociale sikkerhedsnet. I udgangspunktet sker det gennem myndigheder, men fx ernæringsprogrammer anvendes til at levere konkrete ydelser i egne, der ligger uden for myndighedernes rækkevidde. En række danske civilsamfundsorganisationer arbejder med danske prioriteter inden for primær sundhed, både i den langsigtede udviklingsbistand og i humanitære situationer. Det gælder fx Røde Kors i Danmark

---

¹ [The Triple Billion targets \(who.int\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/the-triple-billion-targets) – én milliard flere mennesker skal have adgang til sundhedsydelse, én milliard flere mennesker skal være beskyttet mod sundhedskriser, og én milliard flere mennesker skal have forbedret sundhedstilstand inden 2023.

og internationalt (ICRC), Folkekirkens Nødhjælp og Novo Nordisk Fonden. De har ekspertise i at sikre adgang til basale sundhedsydelse, vand, hygiejne og sanitet, forebyggelse af ikke-smitsomme sygdomme, fremme af SRSR, fødevarerikkerhed og ernæring.

Danmark støtter ligeledes en nærområdeindsats i Jordan gennem Jordan Health Fund for Refugees, der subsidierer sundhedsydelse for flygtninge i de offentlige sundhedstilbud og støtter kapacitetsudvikling af det offentlige sundhedsvæsen. På den måde kobles en humanitær kriseindsats til kapacitetsopbygning af det jordanske sundhedsvæsen. Indsatsen bidrager endvidere til at styrke social sammenhængskraft og stabilitet, da et forbedret sundsvæsen er vigtigt for den folkelige accept af, at Jordan huser mange flygtninge.

Institutionel kapacitetsudvikling af partnere og god regeringsførelse. Via Danmarks bidrag til multilaterale organisationer, bilaterale programmer og myndighedssamarbejde støttes kapacitetsudvikling af nationale institutioner og systemer. WHO og Verdensbanken støtter nationale sundhedsmyndigheders kapacitetsudvikling og opbygning af viden og kompetencer om sundhed. Danmark vil arbejde for, at de multilaterale organisationer og særligt FN gør mere ud af at opbygge og kapacitetsudvikle de nationale sundhedssystemer. Dette støtter Danmark også bilateralt via bl.a. myndighedssamarbejdet i Brasilien og i de bilaterale programmer i Kenya og Tanzania.

Seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder

Danmark vil fastholde sin markante støtte til seksuel og reproduktive sundhed og rettigheder med et særligt fokus på piger og kvinder, og vil desuden fremme den bredere ligestillingsdagsorden, hvilket dækkes af noten om menneskerettigheder og demokrati (MRD). Danmark vil fortsat arbejde i både et programmatisk og et normativt spor med henblik på at fremme ligestilling og SRSR. Det er særligt retten til at bestemme over egen krop, adgang til seksualrådgivning og -undervisning, prævention, sikker abort, og beskyttelse mod seksuel og kønsbaseret vold, herunder børneægteskaber, der vil stå centralt i indsatserne. SRSR i programindsatser og partnerskaber på landeniveau skal navigere strategisk i forhold politiske, religiøse og værdibaserede forskelle for at opnå en progressiv tilgang på et i nogle kontekster sensitivt område.

Danmarks indsats for de mest marginaliserede og udsatte grupper omfatter LGBT+-personer. LGBT+-personer udgør en vigtig målgruppe for vores SRSR-indsatser. Vi understøtter, at LGBT+-personer har lige adgang til de ydelser, vi finansierer gennem partnere, og at deres seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder ligeledes fremmes. I vores dialog med multilaterale og internationale organisationer vil vi sikre, at LGBT+-personers rettigheder tilgodeses i deres indsatser, og at de udgør en særskilt målgruppe, således at vi kan måle resultaterne.

Danmark vil fortsat støtte SRSR-indsatser gennem de bilaterale landeprogrammer, sådan som vi allerede gør i lande som Uganda, Tanzania, Burkina Faso og Kenya, hvor området bl.a. fremmes via støtte til sundhedssystemer eller civilsamfundsorganisationer, som fokuserer på SRSR lokalt. Desuden vil vi samarbejde med danske civilsamfundsorganisationer om deres SRSR-indsatser i relevante lande, som eksempelvis Sex & Samfunds program i Uganda.

Danmark vil primært fremme SRSR-dagsordenen gennem støtte til multilaterale organisationer, herunder UNFPA, samt store globale civilsamfundspartnere, som er førende, hvad angår serviceydelser, fortalervirksomhed, viden og forskning på området. Partnerskab med dansk civilsamfund med ekspertise på området, såsom Sex & Samfund, vil ligeledes forblive en prioritet. Med bredden i partnerskaberne søger vi at sikre både konkrete resultater i landene, styrkelse af nationale og lokale institutioner samt international fortalervirksomhed. Vi vil arbejde for at styrke nationale myndigheders kapacitet og fremme bedre lovgivning på området i overensstemmelse med menneskerettighederne. Samtidig vil vi søge at sikre adgang til ydelser for de mest marginaliserede og sårbare grupper. Gennem partnerne støttes lokale aktører, såsom kvindeorganisationer, unge-netværk og andre civilsamfundsgrupper, der tilbyder SRSR-ydelser eller arbejder for at skabe samfundsmæssige normændringer – det lange seje træk, der skal til for at fremme ligestilling, adressere diskrimination og grundlæggende uligheder samt styrke SRSR. Et sådant arbejde kræver inddragelse af mænd og drenge.

I det normative spor vil Danmark deltage særdeles aktivt og udøve fortalervirksomhed for kvinder og pigers rettigheder i internationale forhandlinger og i vores bilaterale politikdialog. Konkret vil det ske i FN's Generalforsamling, FN's Menneskerettighedsråd, FN's Kvindekommission, FN's Befolkningss Kommission og i forhandlinger af Europarådets konklusioner. Vi vil danne alliancer med ligesindede lande for at stå endnu stærkere. Danmark vil desuden adressere ligestilling og SRSR i den politiske dialog med partnerlande bilateralt. Vi vil bruge vores partnerskaber i forhandlingerne, så vi opbygger vores argumentation baseret på konkret viden fra felten om, hvilke SRSR-ydelser og rettigheder, der er mest efterspurgt i udviklingslandene, herunder hvilke befolkningsgrupper, der særligt har behov for at blive tilgodeset i de konkrete kontekster. Vi vil sikre, at partnerorganisationer og deres målgrupper kommer til orde på den internationale scene.

Danmark vil engagere sig i multilaterale initiativer, hvor der er mulighed for at sætte et særligt dansk præg, og hvor det danske engagement på ligestillingsområdet tydeliggøres, som fx i Fremtidens Flygtningerespons, Danmarks nationale handlingsplan for implementeringen af sikkerhedsrådsresolution 1325 om Kvinder, Fred og Sikkerhed, det danske formandskab 2021-22 for Call to Action on Protection From Gender-based Violence in Emergencies, og handlingskoalitionen om SRSR i regi af Beijing+25 og Generation Equality Forum samt opfølgning på disse processer.

Danmark ønsker at bidrage til institutionel kapacitetsudvikling af især lokale og nationale partnere, bl.a. gennem støtten der kanaliseres igennem det internationale civilsamfund. Via Danmarks bidrag til multilaterale og internationale organisationer samt bilaterale programmer støttes kapacitetsudvikling af nationale institutioner og systemer. Danmark vil arbejde for, at de multilaterale organisationer og særligt FN får mere fokus på opbygning af nationale sundhedssystemer og national kapacitet. Diskrimination samt et værdikonservativt pres skaber barrierer for kvinder og pigers adgang til nødvendige sundhedsydelser, herunder SRSR-ydelser. Vi vil have særligt øje for disse aspekter i programmeringen og i dialogen med vores partnere og dermed binde en rød tråd til de fire principper i Danmarks rettighedsbaserede tilgang om ansvarlighed i forvaltningen, ikke-diskrimination, gennemsigtighed og deltagelse. Vores partnere vælges ligeledes på baggrund af en analyse af ovenstående forhold i den konkrete kontekst.

Andre partnere. I Danmark er der bred tværpolitisk opbakning til SRSR-dagsordenen. Den enighed vil Danmark søge at bruge aktivt i arbejdet med at fremme SRSR. Folketingets tværpolitiske SRSR-netværk ses som en strategisk samarbejdspartner, især hvad angår fortalervirksomhed.

Uddannelse

Med udgangspunkt i FN's Verdensmål 4 vil Danmark fremme en lige og inkluderende adgang til kvalitetsuddannelse. Det omfatter ligestilling i og igennem uddannelse, særligt pigers adgang til uddannelse. Vi vil fokusere på, at midler og indsatser når de mest skrøbelige og konfliktramte lande samt sårbare og marginaliserede grupper. Denne note omhandler primær og sekundær uddannelse – ikke tertiær uddannelse.

På uddannelsesområdet vil støtten primært gå til multilaterale partnerskaber og globale fonde, som har specialiseret faglig ekspertise og stor geografisk rækkevidde, herunder Global Partnership for Education (GPE), Education Cannot Wait (ECW), og UNICEF. Danmark vil fortsat arbejde aktivt for sine prioriteter i GPE, ECW og UNICEFs bestyrelser på uddannelsesområdet. Dette gør vi fx ved at sikre, at beslutninger om finansiering i uddannelsesfondene primært tilgodeser lavindkomstlande, at kønsanalyse og ligestillingsindsatser integreres som et krav for finansiering, samt at udmøntningen af midler fokuserer på at nå sårbare og marginaliserede grupper. Desuden arbejder Danmark for samarbejde på tværs af sektorer og partnerskaber for at bygge bro i HDP-neksus og for at sikre samarbejde mellem relevante sektorer, såsom sundhed, uddannelse og beskyttelse. Dette gøres konkret ved eksempelvis at arbejde for øget koordinering og samarbejde mellem ECW og GPE, idet ECW primært opererer i humanitære kontekster og GPE primært med udvikling og systemopbygning.

Den danske indsats vil primært blive varetaget fra København gennem bestyrelsesarbejdet. I det omfang, der er ressourcer til det i særligt prioriterede landekontekster, vil danske ambassader dog kunne engagere sig i støtten til uddannelse på landeniveau. Det kan fx ske via GPE's lokale uddannelsesplatforme og udarbejdelsen af ECW's flerårsplaner, hvor danske prioriteter om kvalitetsuddannelse, pigers adgang til uddannelse og integration af flygtninge i nationale uddannelsessystemer vil kunne fremmes direkte.

I tråd med DDD-tankegangen og for at skabe en mere aktiv dansk multilateralisme vil der desuden for hvert multilateralt agentur blive etableret en kontaktgruppe bl.a. med relevante danske ambassader. Den skal være med til at monitorere den multilaterale partners engagement i de pågældende lande. Der er ikke pt. planer om bilaterale uddannelsesindsatser.

EU-samarbejdet på uddannelsesområdet sker gennem møder for EU medlemslandenes uddannelseseksperter samt gennem koordinering i de globale uddannelsesfonde for at forbedre bistandsarkitekturen på uddannelsesområdet. Danmark vil ikke være drivende i EU-samarbejdet om uddannelse, men deltage i koordinering og løft af fælles værdier også gennem NDICI-samarbejdet. Danmark bakker desuden op om EU's Team Europe tilgang til uddannelse.

I det normative spor vil Danmark vægte en holistisk tilgang til uddannelse. Det inkluderer undervisning i rettigheder og demokrati, forebyggelse af alle former for vold, psykosocial støtte, samt en transformativ² tilgang til ligestilling i og igennem uddannelse. Andre centrale principper i Danmarks bestyrelsesarbejde i de globale uddannelsesfonde er god regeringsførelse, ansvarlige beslutningstagningsprocesser, samarbejde med andre donorer og på tværs af partnerskaber for at befordre koordinering og konsensus. Danmark har således taget initiativ til en koalition af donorer mhp. at fremme, at transformativ ligestillingsprincipper integreres i hele GPEs operationelle model og investeringer. Desuden deltager vi aktivt i udarbejdelsen og optimeringen af governance-strukturer og udviklingen af organisationernes globale strategier for at sikre, at GPE, ECW og UNICEF kan levere på deres mandater. De multilaterale partnerskaber med UNICEF, GPE og ECW er vigtige for at sikre bredest mulig opbakning omkring internationale og normative standarder for uddannelse. Også her er samarbejde med ligesindede donerlande i højsædet.

Andre partnerskaber – med private fonde og civilsamfundsorganisationer. Der vil blive indgået innovative partnerskaber med private fonde såsom LEGO Fonden. Nye modaliteter vil blive udforsket i tråd med den udviklingspolitiske strategi om dynamiske partnerskaber. Dette gøres blandt andet gennem koordinering og vidensdeling mellem LEGO Fonden og relevante danske ambassader i lande, hvor LEGO Fonden har aktiviteter, samt på globalt niveau via strategisk samarbejde med LEGO Fonden inden for rammerne af fælles partnerskaber og teknisk og strategisk samarbejde fx med ECW, GPE og UNICEF. Danmark har fx afgivet fællesbidrag med LEGO Fonden til GPEs nyoprettede finansieringsmekanisme for pigers uddannelse. Hermed fremmes ressourcemobilisering på tværs af den offentlige og private sektor.

Danske civilsamfundsorganisationer på uddannelsesområdet, herunder Red Barnet, Plan Børnefonden og Oxfam IBIS, modtager SPA-midler, som også går til uddannelse. De bidrager desuden med vigtig viden, som Danmark kan tage med ind i dialogen med ECW, GPE og UNICEF. Vi vil sørge for synergi mellem vores civilsamfundspartnere og andre partnere og deltage i globale og tematiske uddannelsesplatforme, når det er relevant.

Synergi på tværs af indsatser og modaliteter. Uddannelsesengagementet vil fortsat blive implementeret i tæt synergi med ligestillingsdagsordenen. Uddannelse er en afgørende løftestang for at adressere de sociale og kønsnormer, der forhindrer ligestilling og piger og kvinders adgang til uddannelse. Uddannelse er også et vigtigt redskab til at sikre piger og kvinders økonomiske og politiske rettigheder. For hvert år en pige går i skole, øges hendes forventede indkomst med 10-20 pct.³ Uddannelse er desuden vigtigt til at forebygge børneægteskaber, kønslemlæstelse af piger og kvinder, teenagegraviditeter, samt problemer med ernæring og sundhed, hvor eksempelvis skolemad, psykosocial støtte og skolebaserede sundhedsundersøgelser kan hjælpe med at sikre børns mentale og fysiske helbred.

Danmark har bidraget til at inkludere ECW i Call to Action on Protection from Gender-Based Violence in Emergencies for at fremme brugen af uddannelse til at forebygge kønsbaseret vold i kriser og dermed sammentænke dagsordener i forbindelse med det danske formandskab. Hjemsendelserne under Covid-

---

² Se note om menneskerettigheder og demokrati (MRD) for yderligere om den transformativ tilgang til ligestilling.

³ The Education Commission: [Learning Generation Exec Summary.pdf \(educationcommission.org\)](#) [UNICEF says education for women and girls a lifeline to development | Press centre | UNICEF.](#)

19 pandemien har tydeliggjort, at uddannelse er med til at forebygge skadelige praksisser. Det anslås, at 20 millioner flere teenagepiger er i risiko for ikke at vende tilbage i skole,⁴ og at op mod 10 millioner flere børneægteskaber risikerer at finde sted grundet manglende skolegang under Covid-19 pandemien. Skolegang og fattigdomsbekæmpelse er nøgleelementer for at forebygge børneægteskaber og vold mod piger og kvinder.⁵

Synergi på tværs af humanitære, udviklings-, og fredsindsatser. Partnerskaberne på uddannelsesområdet skal sikre uddannelse for alle med fokus på piger og kvinder og de mest marginaliserede grupper, både i humanitære og udviklingsindsatser. ECW er en humanitær aktør, som sætter ind, når kriser rammer eller genopblusser, og derfor arbejder ECW hovedsageligt gennem bidrag til FN og civilsamfundspartnere i det humanitære system. GPE arbejder både i humanitære kriser og med langsigtet udvikling for at udvikle systemerne og kapaciteten i uddannelsessektorer via uddannelsessektorplaner og myndighedssamarbejde med regeringer også i skrøbelige og konfliktramte lande. For at gennemføre forebyggende indsatser i HDP-neksus vil Danmark derfor arbejde på tværs af humanitære- og kapacitetsudviklingsorganisationer som ECW og GPE. Derved sikres langsigtede løsninger, der kan virke stabiliserende i konfliktramte områder og gøre dem mere modstandsdygtige over for eventuelle nye eller genopblussede kriser. UNICEF er ofte implementerende partner for GPE og ECW, og det er ligeledes operationelt vigtigt at have et direkte samarbejde med UNICEF, især for at få indblik i implementeringen på landniveau. I Uganda har Danmark eksempelvis bakket op om implementeringen af Comprehensive Refugee Response Framework (CRRF) via et bidrag til UNICEFs uddannelsesindsats, og i Etiopien har Danmark brugt én af GPEs finansieringsmekanismer til at øge ressourcer til indsatser for, at flygtninge integreres i det nationale uddannelsessystem.

Læring og den adaptive tilgang. Den adaptive tilgang til programmering vil eksempelvis komme til udtryk ved innovative partnerskaber, der kombinerer uddannelse og sundhed, i samarbejde med bl.a. LEGO Fonden og Novo Nordisk Fonden på tværs af HDP-neksus. Både LEGO Fonden og Novo Nordisk Fonden har fokus på indsatser i udviklingslande, humanitære kriser og flygtningelejre. Det lægger op til at afprøve nye måder at bistå flygtninge og internt fordrevne i nærområderne på. Det giver også muligheder for at forbedre bistand og myndighedssamarbejde med deltagelse af både private og offentlige aktører. Danmark vil desuden arbejde aktivt med GPE, ECW og UNICEF i forbindelse med strategiudvikling og prioritering af kerneområder. Til samme formål vil der blive samarbejdet med ligesindede lande og aktører. Sådanne alliancer skal understøtte fælles beslutningstagning og strategiske retninger, herunder fx den transformative tilgang til ligestilling samt sociale- og adfældsændringsstrategier, der kan bidrage til ændring af sociale og kønsnormer, som bl.a. forhindrer adgang og inklusion i uddannelse.

Institutionel kapacitetsudvikling af partnere og god regeringsførelse. GPEs finansiering sigter specifikt på den langsigtede kapacitetsudvikling af offentlige myndigheder på uddannelsesområdet ved at samarbejde direkte med uddannelsesministerier på landniveau om udarbejdelse af uddannelsessektorplaner ud fra GPEs kerneprincipper. Det omfatter finansiering af curriculum, indkøb af bøger etc. ECWs

---

⁴ [Malala Fund releases report on girls' education and COVID-19 | Malala Fund Newsroom.](#)

⁵ [UNICEF 75 report.pdf.](#)

indsatser skal bidrage til synergier på tværs af HDP-neksus. Danmark vil arbejde målrettet for, at organisationerne kan forfølge disse prioriteter via et aktivt engagement i bestyrelserne samt finansiering som beskrevet ovenfor.

Sociale sikkerhedsnet

Eftersom sociale sikkerhedsnet er et paraply-begreb uden en snæver definition, dækker det over mange typer indsatser: kontantbaseret hjælp, sociale pensioner, jobskabelsesprogrammer, skolemadsprogrammer etc. Danmark anvender Verdensbankens definition: “Social safety net/ social assistance programs are noncontributory interventions that are designed to help individuals and households cope with chronic poverty, destitution, and vulnerability. Potential beneficiaries are not required to pay a premium (contribute) to access benefits. SSN/SA programs target the poor and vulnerable.”⁶ Der er dermed tale om et system, som ikke udgør en forsikringsordning eller kræver medlemskab.

Danmark vil i udgangspunktet arbejde med en geografisk afgrænsning på området, så vi især fremmer sociale sikkerhedsnetindsatser i Sahel og Afrikas Horn, herunder Etiopien. Danmark vil i udgangspunktet altid arbejde gennem partnere i udrulningen af sociale sikkerhedsnet, primært multilaterale organisationer. Det kan ske enten gennem kerne- eller øremærkede bidrag.

Danmarks multilaterale engagement i forhold til opbygning af modstandskraft, klimaforandringer, sultkriser og fødevarerikkerhed danner bagtæppet for Danmarks arbejde med sociale sikkerhedsnet. Vi vil udbygge det eksisterende samarbejde med især Verdensbanken, WFP, FAO og IFAD, men også UNICEF og UNHCR om sociale sikkerhedsnet. Fødevarerikkerhed kan fx være en væsentlig målsætning i sociale sikkerhedsnet og i HDP-neksus indsatser.

Vi vil understøtte civilsamfundsorganisationer og multilaterale organisationers samarbejde og erfaringsudveksling om sociale sikkerhedsnet i skrøbelige kontekster - gerne på tværs af den stadig mere udbredte kontanthjælp i humanitære indsatser og de udviklingsprogrammer, der etablerer nationale systemer for social beskyttelse. Danmark har ikke kapacitet til at være mellemlidende for denne vidensdeling, men vil bidrage til og efterspørge, at det sker.

Danmark vil prioritere etablering af nationale systemer for sociale sikkerhedsnet i de enkelte lande. Det anses for et effektivt bidrag til at holde hånden under sårbare og marginaliserede befolkningsgrupper, der påvirkes af fx klimaforandringer gennem længere tørkeperioder, ændringer i regnvejrsmønstre etc. Danske erfaringer og kompetencer skal i videst muligt omfang bidrage til etablering af sådanne nationale sociale sikkerhedsnet.

Konteksten bestemmer, hvilken form for socialt sikkerhedsnet virker bedst. Vi vil dog altid have fokus på disse elementer i vores støtte:

---

⁶ “Non-contributory”-termen skal i denne forbindelse ikke forveksles med et fravær af krav til modtageren af ydelsen (“conditional transfers”). Nogle af de mest effektive typer af sociale sikkerhedsnet indeholder betingelser til modtageren. Det kan fx være, at man forpligter sig til at sende sine børn i skole, at man leverer arbejdskraft til opgradering af veje etc.

- Nationalt ejerskab: Det er vigtigt, at nationale myndigheder medvirker i design og gennemførelse af sociale sikkerhedsnet.
- Bæredygtighed: Fx bør en andel af budgettet finansieres af regeringen eller via lån fra bl.a. udviklingsbankerne, og ikke mindst bør der være en strategi for, hvordan regeringen gradvist kan overtage finansieringsbyrden.
- Mekanismer for gennemførelse: Vi bør arbejde for etablering af solide partnerskaber med civilsamfundsorganisationer, lokale organisationer og eksisterende regeringsmekanismer. Det har vist sig at være vigtigt for at få succes med etablering af nationalt forankrede sociale sikkerhedsnet (fx i Indonesien).
- Målrettet mod fattige og marginaliserede grupper: Arbejdet kræver fattigdomsdata og mekanismer (så man fx gennem statistiske data kan målrette hjælpen til fattige) og politisk-økonomi-analyser, der sikrer, at sociale sikkerhedsnet ikke bliver brugt af elitegrupper til at fremme snævre egeninteresser.
- Betingede overførsler (“conditional transfer”), hvor modtageren leverer noget til gengæld såsom at sende sine børn i skole, er sværest at få gennemført, men har også størst virkning.

Synergi på tværs af humanitære, udviklings- og fredsindsatser (HDP). HDP-neksus-tilgangen kan bidrage til at forebygge de værste konsekvenser af klimaforandringer for sårbare befolkningsgrupper, herunder fødevarer-sikkerhed.

Danmark arbejder derfor for at styrke koordinering og sammenhæng på tværs af humanitære, udviklings- og fredsindsatser. I et land som Burkina Faso er der mere end 130 enkeltstående sociale sikkerhedsnet-indsatser. Det er ikke bæredygtigt. Derfor vil vi arbejde for større komplementaritet og mindre overlap mellem de aktører, der udbreder forskellige modeller af sociale sikkerhedsnet. Til det formål kan vi udnytte vores støtte til udrulning af FN reform på udviklingsområdet og til implementeringen af kollektive responsplaner bundet up på verdensmålene. Med en HDP-neksus-tilgang kan vi fremme sammenhæng og koordinering mellem de forskellige indsatser samt styrke forudsigeligheden i finansieringen af de forskellige indsatser.⁷

Den institutionelle kapacitetsudvikling og god regeringsførelse: Vi vil indgå i dialog med Verdensbanken om, hvordan der sikres nationalt institutionelt ejerskab gennem integration af sikkerhedsnet i offentlige budgetter og politikker. De fire principper i Danmarks menneskerettighedsbaserede tilgang vil stå i centrum: Ansvarlighed i forvaltningen, ikke-diskrimination, gennemsigtighed og deltagelse. I identifikationen af målgruppen vil vi arbejde for, at sociale sikkerhedsnet kommer de fattige og mest marginaliserede grupper til gode, og for at kønsbarrierer overkommes.

---

⁷ Se særskilt HDP-udmøntningsnote.